

УДК 94(477):336.02

Інна Чайка

**ЗАКОНОДАВЧЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІСКАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ Є. КАНКРІНА
ЩОДО ПІВДНЯ УКРАЇНИ (ЗА МАТЕРІАЛАМИ ПОВНОГО
ЗІБРАННЯ ЗАКОНІВ РОСІЙСЬКОЇ ІМПЕРІЇ)**

Стаття присвячена дослідженню законодавчого оформлення фіскальної політики Є. Канкріна щодо південноукраїнських губерній Російської імперії.

Ключові слова: Повне зібрання законів Російської імперії, Є. Канкрін, нормативні акти, південноукраїнські губернії, фіскальна політика.

Становлення української державності та функціонування її основних інститутів нерозривно пов'язано з фінансовою системою, а саме з фіскальною політикою. Значення історичного досвіду для сьогоденних реалій важко переоцінити, оскільки його ігнорування призводить до помилок у законотворчій діяльності, подальшому загальмовуванні стабільного зростання економіки та погіршення добробуту великої кількості людей. Розуміючи цей зв'язок та відчуваючи потребу в науковому дослідженні законодавчого оформлення фіскальної політики в Україні у різні історичні періоди, обумовлює актуальність даного дослідження.

Південь України, у тому числі Кримський півострів, були найбільш привілейованими регіонами у сфері оподаткування, оскільки фіскальна політика уряду Російської імперії щодо цього регіону поєднувалася з господарським освоєнням степових земель та створенням сприятливих умов для його розвитку. Слід зазначити, що найбільшим збірником законодавчих актів держави Романових періоду другої половини XVII – початку XX ст., у тому числі і одним з основних джерел дослідження фіскальної політики Є. Канкріна на території Південної України, є «Повне зібрання законів Російської імперії» (далі – ПЗЗРІ), до якого також увійшли документи неюридичного характеру.

Одним з періодів, які недостатньо висвітлені вітчизняними і зарубіжними істориками, є фіскальна політика Є. Ф. Канкріна в розрізі їх законодавчого забезпечення губерній Півдня України. Слід зазначити, що питанню податкової політики присвячені праці самого Є. Канкріна, а саме нарис «Краткое обозрение российских финансов 1838 года» [1]. Р. Сементковський в біографічному нарисі «Е. . Канкрин. Его жизнь и государственная деятельность» намагався розкрити образ Є. Канкріна-людини і політичного діяча та виявити його ставлення до проведених реформ [2]. Найбільш повною і фундаментальною роботою на дану тематику є монографія В. Орлика «Податкова політика Російської імперії в Україні в дореформений період» [3]. Аналіз податкового законодавства у своїх працях проводили М. Алексеєнко [4], В. Жвалюк [5], Т. Лазанська [6], О. Морозов [7].

22 квітня 1823 р. міністром фінансів Російської імперії був призначений німець за походженням Єгор Францевич Канкрін, який пробув на посту до 1844 р. Ситуацію, що склалася на кінець 1822 р., досить влучно описав Р. Сементковський «Все отрасли государственного хозяйства находились в полном расстройстве. Расходы все увеличивались, доходы сокращались. Дефицит равнялся иногда седьмой части всех доходов, а в самые благоприятные годы составлял четырнадцатую часть всех поступлений. Мануфактурная промышленность не развивалась, а, напротив, с каждым годом падала... Ценность нашего ассигнационного рубля упала уже раньше до 25 коп. Вследствие этого не было никакой прочной денежной единицы: бумажные деньги и медная монета постоянно колебались в цене. Но главное – у казны не было денег» [2].

Для виявлення нормативних актів, які забезпечували фіскальні реформи Є. Канкріна, нами було опрацьовано матеріали Першого ПЗЗРІ упродовж 1823–1825 рр. та Другого упродовж 1826–1844 рр., проведено аналіз документів. Загалом упродовж 1823–1844 рр. виявлено 117 законодавчих актів, зокрема у Першому ПЗЗРІ – 11, Другому – 106, дія яких поширювалася на всю територію Російської імперії, і окремо стосувалися Півдня України. Були знайдені та враховані документи, які стосувалися пільг в оподаткуванні різних верств населення, зокрема колоністів, військових поселенців, кримських татар; проведення гільдійської реформи; пільгового оподаткування в м. Одесі, Керчі, Феодосії; гербового збору тощо. Оскільки Перше ПЗЗРІ охоплює лише три досліджувані роки, то варто зазначити, що основний пласт документів, які стосуються фіскальної політики Є. Канкріна, вміщені у Другому ПЗЗРІ. Якщо враховувати, що Є. Канкрін знаходився на посту міністра фінансів двадцять один рік, то в середньому видавалося по 5,3 законодавчих акти на рік. 1823 р., а саме період з квітня місяця, характеризується тим, що у цей час було видано лише 3 законодавчих акта, які стосувалися податків та зборів.

Упродовж 1823–1844 рр. видано 57 указів, які розподілялися на сенатські та іменні (їх частка становила відповідно 20:37), 2 маніфести, 1 наказ, 1 інструкція, 1 записка, 1 правила, 1 «условия», 10 «мнений», 42 положення.

Незважаючи на те, що Є. Канкрін був противником збільшення податкового навантаження, він розумів нагальну необхідність у наповненні державної скарбниці. За його поданням 20 лютого 1823 р. іменним указом сенату переведено губернії у вищі класи з вищими податковими ставками, південні губернії України – Катеринославська, Херсонська, Таврійська переводилися до 2-го класу і, відповідно, збільшувалося податкове навантаження [8]. У 1833 р. проведена 8 найбільш повна ревізія населення, на основі якої з 1835 р. стягувалося подушне, однак до перепису не було внесено магометанське духовенство Таврійської губернії, тому цей вид податку воно не сплачувало. У 1838 р. законодавчо закріплювався порядок стягнення податків та зборів з міщан [9].

Постійне збільшення зборів з купецьких капіталів, зростання мінімального капіталу для запису в купецтво, дозвіл міщанам вести торгівлю, сплачуючи лише подушний податок, призвели до зменшення чисельності купецтва як податкового стану. Це зменшило надходження від гільдійських зборів. Спробою покращити ситуацію було проведення у 1824 р. гільдійської реформи, яка мала на меті «Желая оказать верноподданным Нашим новый опыт попечительности Нашей в облегчение повинностей и к поощрению торговли, мануфактур и всякого рода промышленности, Мы признали за благо допустить сь наступающего года значительное понижение платимых торговими класами повинностей...» [10, с. 588]. Додатково постановою від 14 листопада 1824 р. «Об устройстве гильдий и о торговле прочих состояний» було зменшено податкове навантаження на купецтво. Купці 1-ї гільдії мали сплачувати за свідоцтво 2200 крб., 2-ї гільдії – 880 крб., 3-ї гільдії – 220 крб. Дозволялося займатися торгівлею і селянам за умови сплати ними відповідного мита [10]. У 1834 р. до 1 січня 1841 р. подовжується пільгове оподаткування купців 3-ї гільдії Білоруських, Литовських, Новоросійських, Мінської, Волинської, Подільської та Київської губерній, 1838 р. надається десятирічна пільга з платежів гільдійських повинностей миколаївським і севастопольським купцям та ремісникам.

Позиція Є. Канкріна, яка полягала у сприянні розвитку торгівлі і промисловості, зменшенні податкових ставок, знайшла відображення і на гербовому зборі. Указ, даний Сенату від 10 червня 1830 р., «Об уменьшение цены на гербовую бумагу», проголошував «сверх многих выгод, предоставленных отечественной торговле и промышленности вообще, желая даровать новыя облегчения по употреблению гербовой бумаги при разных сделках» та вказував, що для посвідчення угод дозволялося використовувати гербовий папір меншого розряду з відповідно меншою ціною [11, с. 498]. Однак вже у 1841 р. додатковими правилами встановлювалося, що клопотання у державні інстанції мали писатися на гербовому папері вищого розряду, однак встановлювалися і винятки. Наприклад, для державних селян, які мали недостатньо землі та хотіли переселитися на іншу територію, ціна на папір не змінювалася [12, с. 498].

Війна з Туреччиною (1828–1829 рр.) та її негативні наслідки для економіки півдня України вносить деякі зміни в оподаткування, а саме Положенням 1828 р. «О распоряжениях, предполагаемых к приведению в исполнению Высочайше утвержденного постановления о дозволению крестьянам Новороссийских губерний вносить податную недоимку вместо денег хлебом» селянам Новоросійських губерній дозволялося вносити податі не грошми, а харчами [13]. А вже у грудні 1829 р. іменним указом Сенату «Об оказание жителям Новороссийского края и соседственных с оным губерний облегчения в платеже податей и недоимок» було списано всі борги за продану сіль до 1824 р. Містам Новоросійського краю було продовжено існуючі пільги ще на три роки. Купці та міщани м. Одеси звільнялися до 1835 р. від сплати всіх податків, а упродовж 1835–1840 рр. мали сплачувати лише половину; м. Феодосії після закінченні терміну цієї пільги у 1831 р. звільнялися від сплати податків ще до 1839 р., а упродовж 1840–1844 рр. мали сплачувати лише половину. Купцям і міщанам м. Керчі пільга від сплати податків подовжувалася до 1854 р. Недоїмки з подушної, оброчної та на шляхи сполучення податей для державних селян Катеринославської, Херсонської і Таврійської губерній списувалися до 1929 р. [14]. У 1830 р. іменним указом міщанам трьох південноукраїнських губерній списувалися всі податкові недоїмки до 1829 р., а купцям недоїмки та штрафи – до 1830 р. [15].

Є. Канкрін займав доволі жорстку позицію щодо податкових недоїмок, які існували в кожній губернії. Ряд заходів, які повинні були зменшити податкову заборгованість, а саме йшлося про розстрочку платежів, були прописані в Іменному указі від 15 червня 1832 р., та, незважаючи на це, недоїмки не зменшувалися [16]. У 1835 р. в доповідній записці, яка була схвалена 8 лютого 1835 р., дозволяється «начальникам губерний вводити военную экзекуцию в упорствующие в платеже податей казенныя селения» [17, с. 82].

За час перебування на посту міністра, Є. Канкрін намагався врегулювати питання оподаткування різних категорій населення, зокрема мешканців військових поселень, які проживали

в різних регіонах країни. У 1826 р. було видано два законодавчі акти, які стосувалися окремих категорій військових поселенців та звільнення їх від подушного оподаткування, однак в результаті це призвело до фіскального переобтяження інших податних станів [18]. Положенням від 19 лютого 1829 р. «О земских повинностях тех губерний, где учреждены Военные поселения» встановлювався земський збір на рівні 25 коп. для військових поселенців [19], а 1842 р. врегульовано питання громадських робіт для військових поселенців Українського і Новоросійського військових поселень [20].

Колоністи Новоросійського краю, для яких двадцятирічна пільга вже минула, думкою Державної Ради від 9 березня 1825 р. в частині сплати податків прирівнювалися до державних селян. Колоністи та меноніти, які не мали землі та проживали на цих територіях, отримували пільгу від сплати податків на 10 років, а після «облагать по истечению десятилетней льготы податью наравне с поселенцами, имеющими землю» [21, с. 135]. Керченікальські греки за положенням 1830 р. звільнялися від сплати податей на тридцять рр., а чернігівським колоністам, які переселялися до Катеринославської губернії положенням 1831 р. надавалася п'ятирічна пільга від сплати податей і повинностей, а потім в частині сплати останніх вони прирівнювалися до державних селян. Указом від 9 червня 1836 р. вірменів Астраханської, Херсонської, Таврійської і Катеринославської губерній та Кавказької області з 1 січня 1837 р. було прирівняно «постепенно в платеж государственных податей с прочими Российскими подданными» та обкладено додатковими зборами [22, с. 533]. Як виняток, вірмени м. Карасубазара, Старого Криму, Григоріополя і Нахічевана сплачували збір не з душі, а з двору та десятини землі і «мнением» 1840 р. ця пільга для них була продовжена, зокрема вказувалося, що збір стягується лише сріблом.

Досить уваги було приділено і оподаткуванню євреїв, особливо так званому «коробочному збору». За період з 1822 по 1844 рр. було видано дев'ять законодавчих актів, що стосувалися оподаткування євреїв. П'ять з них стосувалися спеціального «коробочного» збору, поділу його на загальний і допоміжний, способи стягнення (1823 р. – 1, 1826 р. – 2, 1829 р. – 1, 1830 р. – 1, 1831 р. – 1, 1835 р. – 2, 1839 р. – 1). Спробою повернути євреїв до православної віри був указ від 25 вересня 1830 р. «О представлении Евреям, принимающим Христианскую веру, трехлетней льготы от платежа податей», який встановлював для євреїв пільгові роки в оподаткуванні [23]. Указом від 17 лютого 1826 р. за поданням «он Г. Министр считает справедливым освободить от взыскания гильдейских повинностей всех содержателей Еврейских кружек...» [24, с. 224] утримувачів коробкових зборів було звільнено від сплати гільдійських зборів, окрім тих, які уклали контракти до вступу в силу додаткової постанови про гільдії Для того, щоб кодифікувати законодавчі акти, які доповнювали в подальшому положення про євреїв 1804 р., 13 квітня 1835 р. видається «Высочайше утвержденное Положение о евреях», а у 1839 р. Положення «О коробочном сборе с евреев», де вказувалося що «существующий издавна в Еврейских обществах Российской империи особый денежный сбор, под названием коробочного или кружечного, принадлежит обществам...» [25, с. 786]., та поділявся на два види – загальний і допоміжний, вказувалися способи стягнення цього збору та звітність.

Не обійшов увагою міністр фінансів і Кримський півострів, населення якого сплачувало податки, що існували ще при кримському ханові. Ці збори були досить строкатими і стягувалися як грошима, так і худобою. Ставки зборів також були різними: одні сплачували більше, інші – менше, а деякі категорії населення були зовсім звільнені від усіх податей і зборів. Та вже Положенням від 11 грудня 1823 р. «О ведение в Имеретии нового порядка в сборе податей» було законодавчо закріплено подушний податок у розмірі 1 крб. – з державних селян і 50 коп. – поміщицьких [26]. У 1829 р. на 10 рр. запроваджується особливий збір у розмірі 1 крб. 50 коп. з татар, які проживають в Таврійській губернії на користь Кримського півострова [27], та у 1832 р. до 3 крб. підвищується ставка подушного податку для татар, що проживали в селах, і 5 крб. – для татар-міщан [28].

Велику групу нормативних актів становлять матеріали щодо пільг, які надавалися певним категоріям населення міст Одеса, Миколаїв, Феодосія, Єлисаветград та фінансового устрою цих міст (відповідно 17:20). В середньому 2,3 законодавчих акта в рік, найбільше у 1828 р. – 4 та 1833 р. – 4. У 1827 р. указом надавалися пільги від сплати податей російським підданам і іноземцям, які бажали оселитися в містах новоросійського краю. За сенатським указом 1838 р. купці та міщани, які бажали перейти до м. Вознесенськ Новоросійського воєнного поселення, звільнялися на п'ять рр. від сплати всіх державних податей.

Розуміючи необхідність швидкого наповнення казни, Є. Канкрін звертається до такого непопулярного кр. як повернення винних відкупів, які запроваджуються в 29 великоросійських губерніях. Однак на територіях українських губерній продовжував діяти особливий порядок продажу алкоголю, який включав в себе «обыкновенную продажу вина и пошлинный сбор с вина ввозимого туда из других губерний» [29, с. 381]. Зміни у сфері оподаткування продажу алкоголю на цих територіях вносяться Положенням від 1842 р., яке встановлювало на територіях, де діє

вільний продаж алкоголю, спеціальний збір за свідоцтво, що видавалося власникам місць продажу спиртного за право торгівлі цим продуктом. У загальному ПЗЗРІ міститься 13 нормативних актів, які стосуються питних зборів (1823 – 1, 1825 – 1, 1827 – 1, 1828 – 1, 1839 – 1, 1829 – 1, 1842 – 1, 1830 – 1, 1834 – 5).

У період правління Миколи I існувала казенна монополія на видобування солі та разом з цим дозволялося приватне солеваріння. Для того, щоб врегулювати збір з солі, яку видобували приватні виробники у 1826 р., спеціальним указом встановлюється порядок стягнення акцизу, строки та форми звітності. Акциз на сіль сенатським указом від 1829 р. закріплювався на рівні 70 коп. з пуду для кримської солі і 60 коп., що добувалася в Херсонській губернії [30]. Варто зазначити, що ставки акцизу на сіль щорічно переглядалися і видавався окремий законодавчий акт.

Відновлення Катериною II вільного вирощування і торгівлі тютюну, сприяло розвитку тютюництва як галузі народного господарства. «По мере возрастающих расходов, необходимых для постепенного усовершенствования столь многих частей государственного благоустройства» [31. с. 216], Канкрін вперше Положенням 1838 р. вводить з 1 січня 1839 р. акциз на тютюн. Він стягувався з усіх сортів тютюну через бандеролі (наклеювані ярлики). Бандеролі наклеювали фабриканти. Сам тютюн було поділено на 5 сортів, для кожного з яких встановлювалася окрема акцизна ставка. Торгівля мала проводитися лише в тютюнових лавках і лавочках, фабрики могли розташовуватися лише в містах, де знаходився будинок під заставою. За порушення були передбачені штрафи. Однак Таврійська, Харківська, Херсонська та Катеринославська губернії входили до переліку губерній, де «разрешено в виде особенной льготы продавать без бандеролей нюхательный и курительный табак низших сортов местного произведения» [31, с. 216].

Продовжив політику протекціонізму новий митний тариф від 12 березня 1822 р. «Общий Тариф для всех портовых и пограничных таможен Российской империи кроме состоящих в губерниях: Астраханской, Оренбургской, Тобольской, Иркутской и в Грузии», який поділив митниці не на чотири класи, як раніше, а на три. Було заборонено імпорт 301 товару, експорт 21, поділено імпорتنі товари на 4 групи, де товари 1-ї групи ввозилися без стягнення мита. З південних українських митниць до першого класу належали Одеська та Феодосійська; Євпаторійська належала до другого класу, інші – до 3 класу [32]. У подальшому митний тариф 1822 р. неодноразово переглядався і вносилися зміни (1825 р., 1826 р., 1830 р., 1831 р., 1836 р., 1838 р., 1841 р.), однак ці зміни лише змінювали розміри ставок в бік зменшення чи збільшення. Наприклад, мито на ввезений цукор постійно збільшувалося від 2 крб. 50 коп. до 3 крб. 15 коп. за пуд, що дало поштовх розвитку вітчизняної цукрової промисловості. Серпневе положення 1827 р. до обов'язків прикордонної варти додало обов'язок збирати мито, закріпило її за митними округами, встановило внутрішню структуру.

Упродовж 1839–1843 рр. проведено грошову реформу, в ході якої видано п'ять законодавчих актів, які стосувалися саме переведення сплати податків та зборів на нову розрахункову одиницю – срібну монету.

Першим нормативно-правовим актом був Маніфест від 1 липня 1839 р. «О устройстве денежной системы», згідно з яким «срібний рубль» проголошувався головною грошовою одиницею, відповідно до чого всі податі, повинності та збори, а також різні платежі та штатні витрати в свій час повинні перейти на срібло. Асигнації зоставалися «вспомогательным знаком ценности» з постійним курсом 3 крб. 50 коп. [33, с. 601]. Всі платежі дозволялося здійснювати як сріблом, так і асигнаціями. Окремим пунктом вказувалося, що податковий та митний курси до кінця 1839 р. залишаються на рівні 3 крб. 60 коп.

Одночасно з маніфестом був виданий указ «О учреждении Депозитной Кассы серебряной монеты». Відповідно до цього указу з 1 січня 1840 р. при Державному Комерційному Банку створювалася Депозитна каса для зберігання срібної монети. Замість вкладів срібла каса видавала квитки номіналом в 3, 5, 10, 25, 50 і 100 крб. Депозитні квитки знаходилися в обігу нарівні зі срібною монетою «безь всякого лажа» [34, с. 602]. і використовувалися для внутрішніх платежів та зобов'язань.

Після запровадження нової розрахункової одиниці у Російській імперії виникла необхідність у виданні додаткових нормативних актів, які б регламентували саме стягнення податей та зборів сріблом. Такими законодавчими актами стали Положення Комітету Міністрів від 20 жовтня 1839 р. «О переходе на серебро с 1840 года разных платежей по питейной части» [35], та Указ від 9 листопада 1839 р. «О переложении на серебро разных податей и сборов» [36]. За цими документами з 1840 р. на срібло переводилися всі платежі та збори, у тому числі й питні, встановлювалися ціни на продаж алкоголю на всій території Російської імперії. Указ встановлював ставку подушного для різних категорій населення: для селян вона становила 95 коп. сріблом із ревізької душі; міщан вірменів в Херсонській, Таврійській, Катеринославській губернії –

1 крб. 52 коп., міщан татар Таврійської губернії – 1 крб., поселян татар – 72 коп., для мариупольських греків – 1 крб., міщан і цехових – 2 крб. 38 коп., вільних та робочих людей в містах – 2 крб. 9 коп.

Таким чином, аналізуючи кількість і зміст нормативних актів, можна зробити висновок, що Є. Канкрін своєю діяльністю продовжив політику уніфікації податкових зобов'язань в єдину загальноімперську систему, але, поряд з цим, за Півднем України залишався статус привілейованих територій. Це знайшло відображення в особливостях оподаткування виробництва і продажу тютюну на цих територіях. Поряд з винним відкупом дозволялася і вільна торгівля спиртними напоями. Надання пільгових рр. в оподаткуванні цілих міст та категорій населення: колоністів, євреїв, жителів Кримського півострова. Результати фіскальних перетворень саме для південноукраїнських губерній носили двоякий характер, хоча в цілому мали позитивний вплив на економічний розвиток регіону.

Список використаних джерел

1. Канкрин Е. Ф. Краткое обозрение российских финансов 1838 года / Е. Ф. Канкрин. – СПб, 1880. – 161 с.
2. Сементковский Р. И. Е. Ф. Канкрин. Его жизнь и государственная деятельность. Биографический очерк [Електронний ресурс] / Р. И. Сементковский. – 1893. – Режим доступу: http://az.lib.ru/s/semantkowskij_r_i/text_1893_kankrin.shtml.
3. Орлик В. М. Податкова політика Російської імперії в Україні в дореформенний період / В. М. Орлик. – Кіровоград: Поліграфічно-видавничий центр ТОВ «Імекс-ЛТД», 2007. – 630 с.
4. Алексеенко М. М. Действующее законодательство о прямых налогах / М. М. Алексеенко. – СПб.: Типография М. Стасюлевича, 1879. – 250 с.
5. Жвалюк В. Р. Податкові органи Російської імперії в Україні в другій половині XIX – на початку XX ст.: Організаційно-правові засади діяльності: Монографія / В. Р. Жвалюк / за наук. ред. проф. О. Н. Ярмиша. – К.: Атіка, 2001. – 176 с.
6. Лазанская Т. И. Государственные крестьяне Украины в период кризиса феодально-крепостнической системы / Т. И. Лазанская / АН УССР. Ин-т истории; Отв. ред. Е. И. Луговая. – К.; Наук. думка, 1998. – 116 с.
7. Морозов О. В. Митна система Російської імперії в українських губерніях XVIII – початок XX ст. монографія / О. В. Морозов. – Дніпропетровськ: АМСУ, 2011. – 312 с.
8. Полное собрание законов Российской империи (далее – ПЗЗР). Т. 38. Санкт-Петербург: Тип. II отделения Собственной Его Императорского Величества Канцелярии, 1830. – № 29697. – С. 1325. 9. 2-е ПЗЗР. – Т. 13. – О. 1. – № 11366. – С. 1019–1027. 10. ПЗЗР. – Т. 39. – № 30115. – С. 588–612. 11. 2-е ПЗЗР. – Т. 5. – О. 1. – № 3700. – С. 498. 12. 2-е ПЗЗР. – Т. 16. – О. 1. – № 14617. – С. 498–499. 13. 2-е ПЗЗР. – Т. 3. – № 2156. – С. 693. 14. 2-е ПЗЗР. – Т. 4. – № 3321. – С. 831–833. 15. 2-е ПЗЗР. – Т. 5. – О. 2. – № 4038. – С. 227. 16. 2-е ПЗЗР. – Т. 7. – № 5436. – С. 383–386. 17. 2-е ПЗЗР. – Т. 11. – О. 1. – № 8813. – С. 82–83. 18. 2-е ПЗЗР. – Т. 1. – № 379. – С. 512; Т. 2. – № 1149. – С. 499. 19. 2-е ПЗЗР. – Т. 4. – № 2689. – С. 123. 20. 2-е ПЗЗР. – Т. 17. – О. 1. – № 15935. – С. 835. 21. ПЗЗР. – Т. 40. – № 30281. – С. 131. 22. 2-е ПЗЗР. – Т. 11. – О. 1. – № 9196. – С. 533. 23. 2-е ПЗЗР. – Т. 5. – О. 2. – № 3951. – С. 70. 24. 2-е ПЗЗР. – Т. 1. – № 155. – С. 224. 25. 2-е ПЗЗР. – Т. 14. – О. 1. – № 12808. – С. 786. 26. ПЗЗР. – Т. 38. – № 29680. – С. 1297. 27. 2-е ПЗЗР. – Т. 4. – № 2658. – С. 100. 28. 2-ПЗЗР. – Т. 7. – № 5075. – С. 10. 29. ПЗЗР. – Т. 29. – № 22184. – С. 381. 30. 2-ПЗЗР. – Т. 4. – № 3065. – С. 578. 31. 2-ПЗЗР. – Т. 13. – О. 1. – № 11108. – С. 216. 32. ПЗЗР. – Т. 38. – № 28965. – С. 105. 33. 2-е ПЗЗР. – Т. 14. – О. 1. – № 12497. – С. 600. 34. 2-е ПЗЗР. – Т. 14. – О. 1. – № 12498. – С. 602. 35. 2-е ПЗЗР. – Т. 14. – О. 1. – № 1279. – С. 772. 36. 2-е ПЗЗР. – Т. 14. – О. 1. – № 12867. – С. 839.

Інна Чайка

ЗАКОНОДАТЕЛЬНОЕ ОБЕСПЕЧЕНИЕ ФИСКАЛЬНОЙ ПОЛИТИКИ Е. КАНКРИНА ОТНОСИТЕЛЬНО ЮГА УКРАИНЫ (ПО МАТЕРИАЛАМ ПОЛНОГО СОБРАНИЯ ЗАКОНОВ РОССИЙСКОЙ ИМПЕРИИ)

Статья посвящена исследованию законодательного оформления фискальной политики Е. Канкрин относительно южноукраинских губерний Российской империи.

Ключевые слова: Полное собрание законов Российской империи, Е. Канкрин, нормативные акты, южноукраинские губернии, фискальная политика.

Inna Chaika

LEGISLATIVE PROCUREMENT OF FISCAL POLICY OF GEORG VON CANCRIN CONCERNING THE SOUTH OF UKRAINE (ACCORDING TO THE MATERIALS OF THE COMPLETE COLLECTION OF LAWS OF THE RUSSIAN EMPIRE)

The article presents the research of the legislative enactments of Georg von Cancrin's fiscal policy concerning the South Ukrainian provinces of the Russian empire.

Key words: Complete collection of laws of the Russian empire, Georg von Cancrin, normative acts, South Ukrainian provinces, fiscal policy.